Богаш Ярослав
учень 10 класу Северинівського ліцею
Северинівської сільської ради Жмеринського району
Вінницької області
Науковий керівник:
Шпаковатий Олег Павлович,
керівник закладу освіти

МОЛОДЬ — РУШІЙНА СИЛА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, ЦІННОСТІ, БАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО

Україна сьогодні стоїть на історичному перехресті. Повномасштабна війна, викликана агресією Російської Федерації, не лише загартувала національну єдність, а й остаточно окреслила стратегічний вектор розвитку нашої держави — європейську інтеграцію [1; 2]. В умовах боротьби за свободу, гідність та суверенітет українське суспільство продемонструвало безпрецедентну згуртованість і прагнення до демократії, правової держави, поваги до прав людини та верховенства права — ключових цінностей Європейського Союзу[3]. Особливу роль у цьому процесі відіграє молодь як носійка нових ідей, драйвер змін і майбутні творці політичної, економічної та правової системи держави.

Сьогоднішнє покоління молодих українців виросло в умовах глобалізованого світу, відкритого до інновацій, комунікацій та інформації. Їхній світогляд значною мірою сформований під впливом цифрового середовища, доступу до міжнародних освітніх ресурсів, міжкультурного обміну та демократичних цінностей. Молодь дедалі частіше виступає ініціатором суспільних трансформацій, демонструє активну громадянську позицію, бере участь у волонтерських, екологічних, освітніх та правозахисних ініціативах. Однак європейська інтеграція – це не лише рух у бік Європи, а й глибокі внутрішні зміни в самій Україні[5]. Це процес, що вимагає перезавантаження політичної культури, оновлення інституцій, підвищення рівня правосвідомості громадян, особливо молодого покоління. Молодь має відігравати провідну роль у цих процесах — не лише як учасник, а як творець нової суспільної реальності.

Ця теза покликана висвітлити роль молодого покоління в процесі європейської інтеграції України, проаналізувати чинники, що впливають на активність молоді, визначити бар’єри, що стримують її участь, а також запропонувати конкретні ініціативи, механізми та формати залучення молоді до побудови європейського майбутнього України.

У межах проєкту змін «Європейська Україна: погляд нового покоління» запропоновані мною ідеї звучать так:

– запровадження обов’язкових шкільних модулів з європейських студій,

– підтримка молодіжного підприємництва через гранти на малі ініціативи,

– створення консультативних рад при органах влади з реальними повноваженнями для молоді,

– розвиток молодіжної дипломатії шляхом участі у міжнародних форумах,

– просування культури активного громадянства через цифрові проєкти, конкретні ініціативи, механізми та формати залучення молоді до побудови європейського майбутнього України. Адже саме молодь має стати тією соціальною групою, яка забезпечить сталість європейського курсу держави, адаптуючи європейські стандарти до національного контексту.

Європейський Союз визнає важливу роль молоді у формуванні політик і часто наголошує на необхідності її активного залучення до суспільних процесів. Українська молодь уже довела свою рішучість відстоювати демократичний вибір країни — від Євромайдану до волонтерської та захисної участі у війні. Молоде покоління — це не лише майбутнє, а й активна частина сучасного суспільства. Вони здатні адаптувати європейські цінності до українського контексту, формувати нову політичну культуру, підтримувати інклюзивність, дотримання прав людини, сталий розвиток та екологічну відповідальність. Сучасна українська молодь дедалі більше орієнтується на громадську активність, самореалізацію через участь у міжнародних програмах (таких як ENYA, European Solidarity Corps) [3; 4], залучається до формування місцевих політик, бере участь у розробці цифрових рішень для громад та втілює ініціативи з недискримінації та рівності. Така динаміка свідчить про потенціал молоді стати не лише бенефіціаром реформ, а їхнім безпосереднім архітектором.

Серед ключових проблем, з якими стикається українська молодь у процесі євроінтеграції, варто виокремити кілька системних викликів. По-перше, це відсутність реального впливу на процеси ухвалення рішень — молодь часто залишається поза межами політичних консультацій, стратегічного планування чи розробки реформ[6]. Навіть за наявності молодіжних рад чи консультативних органів, їх роль часто є номінальною, що формує у молоді відчуття маргіналізації. По-друге, обмежений доступ до якісної освіти, міжнародних програм стажування, обмінів та грантів — особливо для молоді з віддалених регіонів чи соціально вразливих категорій — істотно звужує горизонти європейської мобільності. По-третє, недостатня поінформованість про практичні аспекти європейських цінностей та інституцій створює розрив між декларованим курсом на ЄС та його внутрішнім сприйняттям молоддю. Нарешті, поширеною є недовіра до політичних інституцій, що спричиняє відчуження від участі в політичному житті та громадянських процесах.

Водночас саме молоді властиві риси, які перетворюють її на рушійну силу трансформацій: відкритість до інновацій, цифрова компетентність, критичне мислення, готовність до волонтерства, активна участь у проєктній діяльності та соціальних ініціативах. Ці якості роблять молодь унікальним ресурсом для успішної імплементації європейських стандартів і сталого розвитку в Україні

Цінності Європейського Союзу — демократія, свобода, повага до прав людини, рівність, солідарність, недискримінація, верховенство права — не є для України зовнішніми, нав'язаними стандартами. Навпаки, вони знаходять глибокий відгук у суспільній свідомості українців, особливо після Революції Гідності та на тлі нинішньої боротьби за незалежність і європейське майбутнє. Ці цінності дедалі активніше проникають у щоденне життя через освітні програми, культурні ініціативи, медіапростір, волонтерські рухи, молодіжну дипломатію та проєктну діяльність [3; 5]. Молодь, як найбільш динамічна й сприйнятлива до змін соціальна група, виступає своєрідним провідником цих норм у своєму середовищі та ширшому суспільстві.

Уже сьогодні Україна імплементує європейські підходи у сфері освіти (через інтеграцію до Європейського простору вищої освіти — Болонський процес), в системі державного управління (через цифровізацію послуг, прозорість процедур, антикорупційні ініціативи), у правосудді (через судову реформу, захист прав людини, посилення незалежності судової гілки влади). У цих процесах молодь не пасивний спостерігач, а активний учасник — студентські самоврядування, молодіжні ради, громадські активісти, молоді журналісти, ініціатори локальних проєктів змінюють обличчя України на краще.

Особливу роль молодь відіграє в трансформації політичної культури — вона формується не лише через участь у виборах, а й через повсякденну нетерпимість до корупції, підтримку прозорості, вимогливість до політичних лідерів, здатність мобілізовуватися навколо важливих тем (наприклад, прав ЛГБТ+ спільнот, екології, прав дітей, освіти) [6]. Молоді українці дедалі більше усвідомлюють важливість інклюзії, підтримки людей з інвалідністю, недискримінаційних підходів у всіх сферах — від освіти до працевлаштування. Саме через таку активну позицію формується справжнє громадянське суспільство, здатне бути не лише партнером держави, а й її контролером, коректором, джерелом нових ідей.

Участь української молоді в таких ініціативах, як ENYA (European Network of Young Advisors), Erasmus+, Єврошколи, міжнародні молодіжні обміни, численні тренінги та конференції під егідою Ради Європи чи Європейської Комісії, є потужними каналами долучення до європейського інтеграційного діалогу. Вони не лише відкривають молоді шлях до нових знань, досвіду та

світогляду, а й формують ціннісну основу, яка ґрунтується на взаємоповазі, відкритості, недискримінації, активному громадянстві. Ці можливості дозволяють молодим людям не лише вивчати європейські практики, а й вносити український голос у формування спільного майбутнього континенту.

На локальному рівні зростає популярність молодіжних ініціатив — це створення молодіжних центрів і просторів, запуск екологічних, антикорупційних, інклюзивних проєктів, проведення правозахисних акцій, робота молодіжних рад при органах місцевого самоврядування. Саме тут формується громадянська зрілість: через пряме включення у вирішення локальних проблем, діалог із владою, ініціювання змін у своїх громадах. Молодь перестає бути пасивним глядачем і стає активним актором суспільних перетворень.

Щоб молодь стала не лише символом, а й реальним двигуном євроінтеграційного процесу, необхідне створення сталих механізмів її залучення на всіх рівнях — від навчальних закладів до парламенту. Участь у процесах ухвалення рішень не повинна обмежуватися дорадчими функціями — вона має включати право голосу, представництво в робочих групах, участь у формуванні політик, які безпосередньо впливають на молодіжне середовище.

Освітні програми мають бути орієнтовані не лише на академічну підготовку, а й на формування свідомого громадянина Європи. Це передбачає інтеграцію модулів з європейських студій, прав людини, міжкультурного діалогу, цифрової безпеки, екологічної відповідальності в шкільну та університетську освіту.

Окремо важливим є розширення можливостей для стажувань у структурах ЄС, зокрема через прозорі національні програми підтримки, співпрацю з дипломатичними установами, українськими представництвами при європейських інституціях. Такий досвід дозволяє молоді не лише краще зрозуміти функціонування європейських механізмів, а й сформувати бачення їх адаптації в Україні.

Фінансова та інституційна підтримка молодіжних ініціатив повинна бути пріоритетом державної молодіжної політики. Грантові програми, національні конкурси, менторські програми, підтримка інкубаторів молодіжних проєктів — усе це створює сприятливе середовище для реалізації молодіжного потенціалу. Не менш важливим є публічне визнання досягнень активної молоді — через премії, нагороди, інформаційну підтримку, що стимулює подальшу участь та мотивацію.

Молодь не повинна залишатися лише об’єктом державної політики. Вона має бути її співавтором і співвиконавцем — учасником реформ, генератором

змін, джерелом нових ідей. Саме за участі активної, освіченої та відповідальної молоді можливо побудувати сучасну, демократичну та європейську Україну, що впевнено крокує до членства в ЄС не лише формально, а й ціннісно, ментально та інституційно.

Європейська інтеграція — це не лише політична чи економічна стратегія, а передусім ціннісний вибір. Це вибір на користь людської гідності, верховенства права, соціальної справедливості, рівності та свободи. Це вибір, який має відображатися не лише в міжнародних угодах чи нормативних актах, а й у щоденній поведінці, мисленні, рішенні кожного громадянина. У цьому контексті роль молоді є ключовою. Саме молоде покоління, вільне від радянських стереотипів, більш відкрито сприймає ідеї європейської спільноти, гнучко адаптується до нових реалій і здатне трансформувати суспільство зсередини.

Енергія, свобода мислення, цифрова грамотність, схильність до інновацій, глобальний світогляд — усе це дає молоді унікальну перевагу в процесі модернізації держави. Завдяки своїй активності у волонтерських ініціативах, громадянських кампаніях, студентському самоврядуванні, культурних проєктах і цифрових стартапах молоді українці вже сьогодні впливають на формування нової ідентичності країни, що органічно поєднує національну спадщину з європейським майбуттям.

Майбутнє України в Європейському Союзі не почнеться колись після офіційного вступу — воно вже почалося. Воно народжується у класах українських шкіл, в аудиторіях університетів, у вуличних ініціативах, у діалозі між поколіннями, у прагненні до свободи та справедливості, яке так яскраво проявило себе під час Революції Гідності й у волонтерському русі під час війни. Кожен проєкт, кожне слово, кожен голос молодої людини, який звучить за демократію, за права людини, за єдність — це вклад у нашу європейську ідентичність.

Молодь не повинна залишатися лише «об'єктом» державної політики. Вона має бути її співавтором і співвиконавцем — учасником реформ, генератором змін, джерелом нових ідей.

Серед ініціатив, які можуть запропонувати молоді українці: розвиток цифрових платформ для е-участі в управлінні громадами, просування інклюзивної освіти, запуск програм молодіжного обміну в межах ЄС, а також реалізація екологічних проєктів на місцях.

Україна стане повноцінною частиною Європейського Союзу не тільки через політичне рішення, а завдяки новому поколінню — молодим українцям, які вже сьогодні мислять, діють, спілкуються і творять у дусі європейських цінностей. Вони — та зміна, яка вже настала. Саме їхня віра в майбутнє,

небайдужість і готовність брати відповідальність здатні перетворити євроінтеграцію з політичної декларації на живу реальність.

Майбутнє не прийде саме — його формуємо ми. І наша Україна в ЄС починається з нас самих.

Це й означає створення справді «Європейської України» — держави цінностей, можливостей, активного громадянства і молодіжного лідерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. – Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Про молодіжну політику: Закон України від 1 грудня 2020 р. № 1414-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20.
3. Європейська молодіжна стратегія 2019–2027. European Commission. URL: https://youth.europa.eu/youth-strategy_en.
4. Інститут демократії імені Пилипа Орлика. Роль молоді в демократичних трансформаціях. URL: https://idpo.org.ua.
5. Пархоменко-Куцевіл О. Євроінтеграція України: перспективи для молоді. Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. 2020. № 2. С. 103–110.
6. Міщенко І. Політична культура української молоді в умовах євроінтеграції. Політологічний вісник. 2021. № 4. С. 45–52.